

الگوی پیمانکاری فرعی صنعتی

رویکردی برای

تقریب پیوند صنایع کوچک و بزرگ

دکتر حمیدرضا یزدانچلیو

عضو هیات علمی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین

انتشارات

سرشناسه: عزیزمحمدلو، حمید، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور: الگوی پیمانکاری فرعی صنعتی: رویکردی برای تقویت پیوند صنایع کوچک و بزرگ/حمید عزیزمحمدلو.
مشخصات نشر: قزوین: نشر طه، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص.
شابک: ۱۵۰۰۰ ریال: 978-964-2608-65-2

وضعیت فهرست نویسی: فیفا
عنوان دیگر: رویکردی برای تقویت پیوند صنایع کوچک و بزرگ.

موضوع: صنایع کوچک-ایران

موضوع: توسعه صنعتی-ایران

موضوع: برون سپاری-ایران

رده بندی کد: HD/۲۳۴۶ الف ۴۹۳ ۱۳۹۳

رده بندی دیویی: ۳۳۸/۶۴۱ ۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۰۱۸۴۱

انشارات ط

انشارات ط: قزوین، طالعانی، کتابخانه کوثر، زمستان ۱۳۹۴، ۷۷ صفحه، ۲۸-۳۳۳۲۶۰۵۳: تگ

الگوی پیمانکاری فرعی صنعتی، رویکردی برای تقویت پیوند صنایع کوچک و بزرگ

پدید آور: دکتر حمید عزیزمحمدلو

حروفچینی و صفحه بندی: خدیجه جباری

طراحی روی جلد: دفتر تبلیغات ط

تیراز: ۱۰۰۰، چاپ اول، ۱۳۹۴

لیتوگرافی و چاپ و صحافی: قم پرستش

مرکز پخش همراه: ۰۹۳۵۳۴۴۷۳۲۸

ISBN: 978-964-2608-65-2

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۰۸-۶۵-۲

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق شامل حق چاپ متن، طرح روی جلد و عنوان کتاب برای شرکت شهرکهای صنعتی استان قزوین محفوظ است.

فهرست مطالب

عناوین	صفحه
پیشگفتار.....	۱۵
مقدمه.....	۱۶
فصل اول: روش‌ها و الگوهای پیوند صنایع بزرگ و کوچک.....	۱۹
مقدمه.....	۱۹
۱-۱- تعاریف مرتبط با صنایع کوچک و متوسط.....	۲۰
۱-۱-۱- تعریف صنایع کوچک و متوسط در اتحادیه اروپا.....	۲۱
۱-۱-۲- تعریف صنایع کوچک و متوسط در آمریکا.....	۲۱
۱-۱-۳- تعریف صنایع کوچک و متوسط در کانادا.....	۲۲
۱-۱-۴- تعریف صنایع کوچک و متوسط در آلمان.....	۲۲
۱-۱-۵- تعریف صنایع کوچک و متوسط در ژاپن.....	۲۲
۱-۱-۶- تعریف صنایع کوچک و متوسط در چین.....	۲۲
۱-۱-۷- تعریف صنایع کوچک و متوسط در ایران.....	۲۲
۲-۱- اهمیت صنایع کوچک و متوسط.....	۲۴
۳-۱- منافع صنایع کوچک و متوسط در اقتصاد جهانی.....	۲۵
۱-۳-۱- کارآفرینی.....	۲۵
۲-۳-۱- نوآوری و تغییر فناوری.....	۲۶
۳-۳-۱- بویایی صنعت.....	۲۸
۴-۳-۱- ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمد.....	۲۸
۴-۱- نظریه‌های مرتبط با صنایع کوچک و متوسط.....	۲۹
۱-۴-۱- نظریه اقتصادهای حاشیه‌ای پِن روز.....	۲۹
۲-۴-۱- نظریه آکس و آدرش.....	۳۰
۳-۴-۱- نظریه توسعه‌ی خوشه‌ای.....	۳۱
۴-۴-۱- نظریه میل به تمرکززدایی در صنایع بزرگ.....	۳۱
۵-۴-۱- مدل توسعه‌ی پیمانکاری.....	۳۱

- ۳۲..... ۱-۴-۶- نظریه‌های اقتصادی
- ۳۷..... ۱-۵-۵- عوامل تسریع روند حرکت از صنایع بزرگ به سمت صنایع کوچک
- ۳۷..... ۱-۵-۱- شدت یافتن رقابت جهانی
- ۳۸..... ۱-۵-۲- افزایش بی اطمینانی
- ۳۹..... ۱-۵-۳- تقاضای فزاینده برای محصولات متنوع
- ۴۰..... ۱-۶-۶- منافع و اثرات ناشی از بزرگ بودن مقیاس بنگاه‌ها
- ۴۰..... ۱-۶-۱- اثر مقیاس انبوه
- ۴۰..... ۱-۶-۲- اثر تنوع دامنه تولید
- ۴۰..... ۱-۶-۳- اثر تجربه
- ۴۱..... ۱-۶-۴- اثر سازمان‌دهی
- ۴۱..... ۱-۷-۷- منافع و اثرات ناشی از کوچک بودن مقیاس بنگاه‌ها
- ۴۱..... ۱-۷-۱- اثر حمل و نقل
- ۴۲..... ۱-۷-۲- اثر اندازه بازار
- ۴۲..... ۱-۷-۳- اثر تنظیم یا تعدیل
- ۴۲..... ۱-۷-۴- مؤثر بودن
- ۴۲..... ۱-۷-۵- اثر کنترل
- ۴۳..... ۱-۸-۸- نقش صنایع کوچک و متوسط در توسعه اقتصادی کشورها
- ۴۳..... ۱-۸-۱- کشورهای عضو همکاری‌های اقتصادی آسیا و اقیانوسیه (اپک)
- ۴۴..... ۱-۸-۲- صنایع کوچک و متوسط در کشور ایتالیا
- ۴۵..... ۱-۸-۳- صنایع کوچک و متوسط در کشور اندونزی
- ۴۶..... ۱-۸-۴- صنایع کوچک و متوسط در ژاپن
- ۴۷..... ۱-۸-۵- صنایع کوچک و متوسط در کره جنوبی
- ۴۷..... ۱-۸-۶- صنایع کوچک و متوسط در تایوان
- ۴۸..... ۱-۸-۷- صنایع کوچک و متوسط در کشور ایران
- ۴۸..... ۱-۸-۷-۱- تعداد صنایع کوچک و متوسط در ایران
- ۵۱..... ۱-۸-۷-۲- صنایع کوچک و متوسط در ایران از نظر نوع مالکیت

۵۲.....	۱-۸-۷-۳- اشتغال صنایع کوچک و متوسط در ایران
۵۳.....	۱-۸-۷-۴- سرمایه‌گذاری در صنایع کوچک و متوسط در ایران
۵۴.....	۱-۸-۷-۵- ارزش افزوده صنایع کوچک و متوسط
۵۵.....	۱-۹-۹- لزوم تغییر در روش‌ها و چارچوب‌های حمایتی از صنایع کوچک و متوسط
۵۵.....	۱-۹-۱- داشتن نگاه کلی‌گرا به مشکلات نه مواجه با آن‌ها با یک ذهنیت از پیش تعیین شده
۵۶.....	۱-۹-۲- حل مشکلاتی که بین مجموعه‌ای از بنگاه‌ها مشترک هستند نه مشکلات منحصر به فرد بنگاه‌ها
۵۷.....	۱-۹-۳- حل مشکلات از طریق مداخله غیرمستقیم دولت نه مداخله مستقیم آن
۵۹.....	۱-۹-۴- توسعه بنگاه‌های موجود نه ایجاد بنگاه‌های جدید
۶۰.....	۱-۹-۵- حل مشکلات از طرق تمرکز بر کل حلقه‌های زنجیره ارزش نه تمرکز صرف بر حلقه تولید
۶۱.....	۱-۹-۶- حل مشکلات از طریق مشارکت تمامی نهادها و سازمان‌های مرتبط نه صرفاً از طریق یک نهاد یا سازمان
۶۲.....	۱-۱۰-۱- الگوهای ارتباطی صنایع کوچک با صنایع بزرگ
۶۲.....	۱-۱۰-۱-۱- الگوهای ارتباطی بدون تغییر ساختار مالکیت صنایع
۶۲.....	۱-۱۰-۱-۱- الگوی توسعه خوشه‌های کسب و کار
۶۷.....	۱-۱۰-۱-۲- الگوی توسعه شبکه‌های صنعتی
۷۴.....	۱-۱۰-۱-۳- الگوی تولید بدون کارخانه
۷۹.....	۱-۱۰-۳-۳- الگوهای ارتباطی با تغییر ساختار مالکیت صنایع
۷۹.....	۱-۱۰-۳-۱- الگوی ادغام یا یکپارچگی عمودی
۸۱.....	۱-۱۰-۳-۲- الگوی ادغام یا یکپارچگی افقی
۸۱.....	۱-۱۰-۳-۳- الگوی همکاری تحت لیسانس
۸۲.....	۱-۱۰-۳-۴- الگوی همکاری تحت برند
۸۳.....	۱-۱۰-۳-۵- الگوی همکاری تحت سرمایه‌گذاری مشترک
۸۴.....	فصل دوم: پیمانکاری فرعی و برون‌سپاری
۸۴.....	مقدمه

۸۵	۱-۲- سیر تاریخی توجه به پیمانکاری فرعی
۸۸	۲-۲- تعریف پیمانکاری فرعی
۹۰	۳-۲- انواع روابط پیمانکاری فرعی
۹۰	۲-۳-۱- روابط پیمانکاری مبتنی بر ظرفیت
۹۲	۲-۳-۲- روابط پیمانکاری مبتنی بر تخصص
۹۲	۲-۳-۳- روابط پیمانکاری اقتصادی
۹۲	۲-۴- بازیگران و فعالان اصلی در رابطه پیمانکاری فرعی
۹۳	۲-۴-۱- پیمانکاران اصلی
۹۳	۲-۴-۲- پیمانکاران فرعی
۹۵	۲-۵- ساختار نظام پیمانکاری فرعی
۹۵	۲-۵-۱- ساختار ستاره
۹۶	۲-۵-۲- ساختار شبکه‌ای
۹۸	۲-۶- مبانی اقتصادی پیمانکاری فرعی
۹۸	۲-۶-۱- تقسیم کار و تخصصی شدن فعالیت‌های تولیدی
۹۸	۲-۶-۲- صرفه‌های ناشی از مقیاس
۹۹	۲-۶-۳- ادغام
۱۰۰	۲-۶-۴- مخاطرات و نا اطمینانی
۱۰۱	۲-۷- رویکردهای تنوریک در خصوص پیمانکاری فرعی
۱۰۱	۲-۷-۱- رویکرد هزینه مبادلاتی
۱۰۲	۲-۷-۲- رویکرد نظریه بازی‌ها
۱۰۳	۲-۷-۳- رویکرد اقتصاد اطلاعات
۱۰۳	۲-۷-۴- رویکرد شبکه
۱۰۴	۲-۸- مزایای پیمانکاری فرعی
۱۰۴	۲-۸-۱- مزایای پیمانکاری فرعی برای پیمانکاران اصلی
۱۰۵	۲-۸-۱-۱- کاهش هزینه‌ها
۱۰۶	۲-۸-۱-۲- حصول به کیفیت بالاتر محصول

۱۰۷	۲-۸-۱-۳- سازوکار کارا برای پاسخگویی نوسانات تقاضا
۱۰۸	۲-۸-۱-۴- دسترسی به مناطق با پتانسیل رشد بالاتر
۱۰۹	۲-۸-۲- مزایای پیمانکاری فرعی برای پیمانکاران فرعی
۱۰۹	۲-۸-۲-۱- حصول به بهره‌وری و کارایی بالاتر
۱۱۰	۲-۸-۲-۲- به‌کارگیری ظرفیت اضافه
۱۱۱	۲-۸-۳- رسیدن به صرفه‌های ناشی از مقیاس
۱۱۱	۲-۸-۴- توسعه‌ی و انتقال فناوری
۱۱۳	۲-۸-۴- حمایت‌های مالی
۱۱۳	۲-۸-۶- کاهش ریسک
۱۱۴	۲-۹-۹- برون‌سپاری
۱۱۴	۲-۹-۱- تعاریف برون‌سپاری
۱۱۶	۲-۹-۲- تفاوت پیمانکاری فرعی و برون‌سپاری
۱۱۷	۲-۹-۲- انواع برون‌سپاری
۱۲۰	۲-۹-۳- روشهای برون‌سپاری
۱۲۰	۲-۹-۳-۱- روشهای برون‌سپاری از نظر نوع فعالیت‌های قابل برون‌سپاری
۱۲۱	۲-۹-۳-۲- روشهای برون‌سپاری از نظر نحوه برون‌سپاری
۱۲۲	۲-۹-۳-۳- روشهای برون‌سپاری خدمات
۱۲۲	۲-۹-۴- مراحل و فرآیند برون‌سپاری
۱۲۴	۲-۹-۵- ملاک‌ها و راهبردهای برون‌سپاری
۱۲۶	۲-۹-۶- دلایل برون‌سپاری
۱۲۷	۲-۹-۷- عوامل مؤثر بر برون‌سپاری
۱۲۸	فصل سوم: الگوهای مختلف پیمانکاری فرعی
۱۲۸	مقدمه
۱۲۹	۳-۱-۱- نظام‌های موجود پیمانکاری فرعی در سطح کشورهای خارجی
۱۳۳	۳-۱-۲- الگوی پیمانکاری فرعی در فرانسه
۱۳۴	۳-۱-۳- الگوی پیمانکاری فرعی در استرالیا

۱۳۶	۳-۱-۴- الگوی پیمانکاری فرعی در کره جنوبی
۱۳۸	۳-۱-۵- الگوی پیمانکاری فرعی در مالزی
۱۴۱	۳-۱-۶- الگوی پیمانکاری فرعی در ایتالیا
۱۴۳	۳-۱-۷- الگوی پیمانکاری فرعی در هند
۱۴۴	۳-۱-۶- الگوی پیمانکاری فرعی در ژاپن
۱۴۵	۳-۱-۶-۱- فرآیند شکل‌گیری پیمانکاری فرعی در ژاپن
۱۴۶	۳-۱-۶-۲- الگوهای مختلف پیمانکاری فرعی در ژاپن
۱۵۲	۳-۱-۶-۳- خصوصیات بنگاه‌های پیمانکاری فرعی در ژاپن
۱۵۲	۳-۱-۴- تغییر در ساختار خاص پیمانکاری
	۱-۵- میزان مشارکت بنگاه‌های کوچک و متوسط در مبادلات بنگاه‌های پیمانکار
۱۵۳	فرعی در ژاپن
	۳-۱-۶-۶- کاربرد الگوی پیمانکاری فرعی در گرایش‌های مختلف صنعتی در ژاپن
۱۵۴	
۱۵۵	۳-۱-۶-۷- خصوصیات ساختار پیمانکاری صنعتی ژاپن
۱۵۶	۳-۲- الگوهای پیمانکاری فرعی در آمریکا
۱۵۷	۳-۲-۱- پیمانکاری فرعی سستی در صنایع دارویی
۱۵۸	۳-۲-۲- پیمانکاری فرعی سستی در صنایع نه‌ماشینی
۱۶۱	۳-۲-۳- پیمانکاری فرعی در صنایع خودروسازی
۱۶۲	۳-۲-۱- الگوی پیمانکاری فرعی شرکت ایران ناسیونال
۱۶۳	۳-۲-۲- الگوی پیمانکاری فرعی ساپکو
۱۶۷	۳-۲-۳- پیمانکاری فرعی در سایر صنایع خودروسازی
۱۶۷	۳-۲-۴- ارزیابی الگوی پیمانکاری فرعی در ایران
۱۷۰	فصل چهارم: قوانین و نظام‌های حقوقی مرتبط با مرتبط پیمانکاری فرعی
۱۷۰	مقدمه
۱۷۰	۴-۱- قوانین مربوط به معاملات پیمانکاری فرعی ژاپن
۱۷۱	۴-۱-۱- قانون جلوگیری از تأخیر پرداخت هزینه‌های پیمانکاری توسط شرکتهای مادر

۱۷۱	۴-۱-۱-۱-۱- مراجع مسئول اجرای قانون.....
۱۷۱	۴-۱-۱-۲- انواع مبادلات پیمانکاری تحت پوشش قانون.....
۱۷۱	۴-۱-۱-۳- دامنه شمول قانون.....
۱۷۲	۴-۱-۱-۴- وظایف بنگاه‌های مادر بر اساس قانون.....
۱۷۲	۴-۱-۱-۵- اقداماتی که قانون، بنگاه‌های بزرگ را از انجام آن منع می‌کند.....
۱۷۳	۴-۱-۱-۶- روش‌های جریمه بنگاه‌های مادر هنگام نقض قانون.....
۱۷۴	۴-۱-۲- قانون مرتبط با بهبود و ارتقای موقعیت بنگاه‌های کوچک و متوسط پیمانکار.....
۱۷۴	۴-۱-۱-۱- دامنه شمول قانون.....
۱۷۵	۴-۱-۲- آنچه قانون از بنگاه‌های مادر در قبال بنگاه‌های پیمانکار خواسته است.....
۱۷۵	۴-۱-۱-۳- خواسته‌های بنگاه‌های پیمانکار و خصوصیات آن از دیدگاه قانون.....
۱۷۶	۴-۱-۲-۱- منظور از "پروژه‌های بهبود و ارتقا" تعریف شده در قانون.....
۱۷۶	۴-۱-۲-۵- مجازات مشخص شده در قانون.....
۱۷۶	۴-۲- قواعد و کدهای رفتاری در پیمانکاری فرعی.....
۱۷۷	۴-۲-۱- بخش اول: وظایف متقابل.....
۱۸۰	۴-۲-۲- بخش دوم: تعهدات مشتری (سمانه اصلی) نسبت به تأمین‌کننده (پیمانکار فرعی).....
۱۸۲	۴-۲-۳- بخش سوم: تعهدات تأمین‌کننده (پیمانکار فرعی) نسبت به مشتری (پیمانکار اصلی).....
۱۸۳	۴-۲-۴- بخش چهارم: وظایف مدیران ملی.....
۱۸۴	۴-۲-۵- بخش پنجم: تعهدات مراکز پیمانکاری فرعی صنعتی.....
۱۸۵	فصل پنجم: مراحل و گام‌های اجرایی برنامه توسعه‌ی مبادلات پیمانکاری فرعی.....
۱۸۵	راهنمای اجرای برنامه توسعه‌ی مبادلات پیمانکاری فرعی.....
۱۸۵	مقدمه.....
۱۸۵	۵-۱- مؤلفه‌های اساسی یک برنامه توسعه‌ی نظام مبادلات پیمانکاری فرعی.....
۱۸۵	۵-۱-۱- تطابق بین پیمانکاران اصلی و تأمین‌کنندگان.....
۱۸۷	۵-۱-۲- پنج مارکینگ.....
۱۸۸	۵-۱-۳- ارتقای ظرفیت تأمین‌کنندگان.....
۱۸۹	۵-۲- اهم فعالیت‌ها برای توسعه‌ی پیمانکاری فرعی.....

- ۱-۲-۵- ایجاد جریان اطلاعات در بین پیمانکاران اصلی و فرعی ۱۸۹
- ۲-۲-۵- ایجاد ارتباط بین پیمانکاران اصلی و فرعی ۱۸۹
- ۳-۲-۵- ایجاد فرصت‌های شناسایی بازار و تبلیغات ۱۹۰
- ۴-۲-۵- ارتقای خریداران و تأمین‌کنندگان ۱۹۰
- ۵-۲-۵- ارائه مشاوره به طرفین تأمین و خرید ۱۹۰
- ۳-۵- مراحل و گام‌های پیاده‌سازی و اجرای برنامه توسعه‌ی نظام مبادله پیمانکاری فرعی ۱۹۰
- ۱-۳-۵- انجام مطالعات مقدماتی به‌منظور امکان‌سنجی اجرای برنامه توسعه‌ی پیمانکاری فرعی ۱۹۱
- ۲-۱-۵- استقرار یک ساختار حاکمیتی و اجرایی ۱۹۳
- ۳-۱-۵- شناسایی یک نهاد میزبان برای استقرار مرکز مبادلات پیمانکاری فرعی ۱۹۵
- ۴-۱-۵- استقرار مرکز مبادلات پیمانکاری فرعی، تعیین ساختار آن و انتخاب نیروهای آن ۱۹۶
- ۴-۱-۵- چگونگی تأمین مالی و مدیریت یک مرکز مبادلات پیمانکاری فرعی ۱۹۸
- ۲-۴-۱-۵- ارائه خدمات قابل انجام توسط مرکز تنظیم‌کننده مبادلات نظام پیمانکاری فرعی ۱۹۸
- ۳-۴-۱-۵- ذینفعان و مشمولان نهایی مرکز تنظیم‌کننده مبادلات نظام پیمانکاری فرعی ۲۰۰
- ۴-۴-۱-۵- دوام و پایداری مرکز تنظیم‌کننده مبادلات نظام پیمانکاری فرعی ۲۰۰
- ۵-۴-۱-۵- فعالیت‌های مورد انتظار از مرکز تنظیم‌کننده مبادلات نظام پیمانکاری فرعی ۲۰۱
- ۵-۱-۵- آموزش کارکنان مرکز مبادلات پیمانکاری فرعی ۲۰۱
- ۶-۱-۵- ایجاد و توسعه‌ی یک بانک اطلاعاتی از پیمانکاران اصلی و پیمانکاران فرعی ۲۰۱
- ۱-۶-۱-۵- شناسایی و انتخاب پیمانکاران فرعی ۲۰۲
- ۲-۶-۱-۵- شناسایی و انتخاب پیمانکاران اصلی ۲۰۳
- ۷-۱-۵- تعامل فعال مرکز مبادله پیمانکاری فرعی با پیمانکاران اصلی (خریداران) جهت ترغیب آن‌ها به همکاری با پیمانکاران فرعی ۲۰۳
- ۸-۱-۵- تعامل فعال مرکز مبادله پیمانکاری فرعی با پیمانکاران فرعی (تأمین‌کنندگان) جهت ترغیب آن‌ها به همکاری با پیمانکاران اصلی ۲۰۵
- ۹-۱-۵- ارتقا و پیوند مرکز مبادله پیمانکاری فرعی با سایر مراکز مبادلات پیمانکاری فرعی در سطح ملی و بین‌المللی ۲۰۶

۲-۵- ارزیابی عملکرد برنامه توسعه‌ی نظام مبادلات پیمانکاری فرعی ۲۰۶

منابع و مأخذ ۲۰۸

www.ketab.ir

جدول ۱-۱- تعداد کارگاه‌های صنعتی در کشور از نظر تعداد کارکنان.....	۴۸
جدول ۲-۱- تعداد کارگاه‌های صنعتی در کشور از نظر تعداد کارکنان.....	۴۹
جدول ۳-۱- تعداد کارگاه‌های صنعتی از نظر نوع مالکیت.....	۵۱
جدول ۴-۱- میزان اشتغال در کارگاه‌های صنعتی در کشور.....	۵۲
جدول ۱-۱- ارزش سرمایه‌گذاری در کارگاه‌های صنعتی در کشور.....	۵۳
جدول ۶-۱- ارزش افزوده کارگاه‌های صنعتی در کشور.....	۵۴
جدول ۷-۱- تنوع برای شکل حقوقی مناسب برای شبکه.....	۷۳
جدول ۲-۳- در شاخص‌های پیمانکار در صنایع و بخش‌های مختلف ژاپن.....	۱۵۴
جدول ۳-۳- مشخصات شرکت سائو.....	۱۶۴
جدول ۱-۵- ملاک‌ها و معیارهای شاخصی بخش‌های صنعتی برای پیمانکاری فرعی.....	۱۹۲
جدول ۲-۵- ملاکها و معیارهای شاخصی پیمانکاران فرعی برای پیمانکاری فرعی.....	۲۰۲
جدول ۳-۵- ملاکها و معیارهای شناسایی پیمانکاران فرعی برای پیمانکاری اصلی.....	۲۰۳
جدول ۴-۵- شاخص‌ها و معیارهای ارزیابی عملکرد برنامه توسعه‌ی پیمانکاری فرعی.....	۲۰۷

شکل ۱-۱- رویکرد دولت در مداخله برای توسعه (رویکرد سنتی).....	۵۷
شکل ۱-۲- رویکرد دولت در مداخله برای توسعه (رویکرد جدید).....	۵۸
شکل ۱-۳- منحنی لیخند.....	۶۱
شکل ۱-۴- مدل الماس پرتو.....	۶۵
شکل ۱-۲- پیمانکاری فرعی عمودی.....	۹۱
شکل ۲-۲- پیمانکاری فرعی افقی.....	۹۱
شکل ۳-۲- دسته‌بندی پیمانکاران فرعی.....	۹۴
شکل ۴-۲- ساختار ستاره‌ای پیمانکاری فرعی.....	۹۶
شکل ۵-۲- ساختار لایه‌ای پیمانکاری فرعی.....	۹۷
شکل ۶-۲- دلایل مشارکت تولیدکنندگان در روابط پیمانکاری و برون‌سپاری فعالیت‌ها.....	۱۰۵
شکل ۷-۲- مراحل برون‌سپاری.....	۱۲۳
شکل ۸-۲- ملاک‌های برون‌سپاری.....	۱۲۵
شکل ۹-۲- راهبردهای برون‌سپاری.....	۱۲۶
شکل ۱-۳- پیمانکاری شبکه‌ای.....	۱۳۱
شکل ۲-۳- شرکت‌های سهامی متشکل از صنایع کوچک.....	۱۳۳
شکل ۳-۳- مدل همکاری شبکه‌ای بین صنایع کوچک و بزرگ در فرانسه.....	۱۳۴
شکل ۴-۳- زنجیره همکاری‌های صنعتی بین بنگاه‌های بزرگ با بنگاه‌های خرد کوچک و متوسط.....	۱۳۵
شکل ۵-۳- سیستم پیمانکاری فرعی - سفارشی در کره جنوبی.....	۱۳۸
شکل ۶-۳- تعامل پیمانکاران اصلی و فرعی در طرح خودروی ملی.....	۱۳۹
شکل ۷-۳- همکاری‌های صنعتی بین صنایع کوچک و صنایع بزرگ داخلی و چندملیتی.....	۱۴۰
شکل ۸-۳- الگوی پیمانکاری فرعی در ایتالیا.....	۱۴۲
شکل ۹-۳- الگوی پیمانکاری خانوادگی در ایتالیا.....	۱۴۳
شکل ۱۰-۳- الگوی پیمانکاری اقماری در هند.....	۱۴۴

- شکل ۳-۱۱- نظام مبادلات پیمانکاری فرعی مستقل ژاپن ۱۴۷
- شکل ۳-۱۲- مدل همکاری هم‌خانواده بین شرکت‌های بزرگ و واحدهای کوچک در ژاپن .. ۱۴۹
- شکل ۳-۱۳- همکاری‌های پژوهشی - تحقیقاتی بین صنایع کوچک و صنایع بزرگ در ژاپن ... ۱۵۱
- شکل ۳-۱۴- مدل پیمانکاری فرعی سستی در صنایع دستی در ایران ۱۵۸
- شکل ۳-۱۵- مدل پیمانکاری فرعی سستی در صنایع دستی در ایران ۱۶۰
- شکل ۳-۱۶- مدل پیمانکاری فرعی شرکت ایران ناسیونال ۱۶۲
- شکل ۳-۱۷- مدل پیمانکاری فرعی سایکو ۱۶۶
- شکل ۵-۱- کارکرد مرکز مبادلات پیمانکاری فرعی ۱۸۶
- شکل ۵-۲- یاد‌آورد بررسی در فرآیند الگوبرداری ۱۸۸
- شکل ۵-۱- مشارکت نهادهای مختلف در توسعه‌ی توان تأمین‌کنندگان ۱۸۹
- شکل ۵-۴- ساختار سازمانی برنامه توسعه‌ی پیمانکاری فرعی ۱۹۳
- شکل ۵-۵- ساختار سازمانی برنامه توسعه‌ی پیمانکاری فرعی ۱۹۷

پیشگفتار

پیمانکاری فرعی یکی از الگوهای توسعه‌ی صنایع کوچک و متوسط است که در اغلب کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه و توسط سازمان‌های بین‌المللی توسعه‌ای همچون سازمان توسعه‌ی صنعتی ملل متحد (یونیدو)، برای تقویت سطح رقابت‌پذیری صنایع کوچک از طریق تقویت پیوند این صنایع با صنایع بزرگ و مشارکت دادن آن‌ها در زنجیره ارزش تولیدات صنعتی در سطح ملی و بین‌المللی، مورد استفاده قرار می‌گیرد. در کشور ما نیز این مدل طی دهه‌های گذشته مدنظر قرار گرفته و در صناعی از جمله خودروسازی به کار گرفته شده است. هم‌اینک نیز سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران برای توسعه و تقویت صنایع کوچک، در حال زمینه‌سازی برای پیاده‌سازی این رویکرد توسعه‌ای برای تقویت تعامل صنایع کوچک و بزرگ است.

شرکت شهرک‌های صنعتی ایران قزوین نیز در راستای مأموریت‌های خود در گستره استان قزوین نسبت به شناسایی و تحلیل وضع موجود و پیاده‌سازی برنامه‌های مدل‌های توسعه‌ای برای صنایع کوچک و متوسط اقدام نموده است. برنامه توسعه صنایع کوچک از طریق به کارگیری الگوی پیمانکاری فرعی یکی از موضوعات است که مطالعات مرتبط با آن انجام یافته و نتایج آن در قالب کتاب حاضر منتشر گردیده است.

انتشار این کتاب با هدف کمک به بسط و توسعه دانش مرتبط با الگوی توسعه پیمانکاری فرعی صورت پذیرفته و امید است که بتواند زمینه و شرایط لازم را برای پیاده‌سازی این الگو در سطح کشور فراهم نماید.

عبدالقهار ناصحی

رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل شرکت شهرک‌های صنعتی استان قزوین

یکی از مسائل چالشی حاکم بر نظام‌ها و الگوهای توسعه‌ی صنعتی کشورهای مختلف و به‌ویژه کشور ما از این امر نشأت گرفته است که آیا در فرایند توسعه‌ی صنعتی کشور باید به صنایع بزرگ بها داد و آن‌ها را به‌عنوان محور توسعه‌ی صنعتی موردتوجه قرارداد یا اینکه صنایع کوچک نیز می‌توانند نقشی در فرآیند توسعه‌ی صنعتی ایفا کنند و شایسته توجه و تمهید شرایط لازم برای توسعه هستند. متأسفانه تجربه گذشته نشان می‌دهد که بازنده این چالش بزرگ، بیشتر صنایع کوچک کشور هستند که در سایه توجه صرف به صنایع بزرگ نادیده گرفته شده‌اند و در سیاست‌ها و الگوهای توسعه‌ی صنعتی کشور نقش بسیار کم‌رنگی به خود گرفته‌اند.

این در حالی است که در اغلب کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، صنایع کوچک هم از جایگاه بسیار بالایی در سیاست‌گذاری‌ها و حمایت‌های دولتی برخوردارند و هم توانسته‌اند نقش بسیار قابل توجهی را به‌عنوان رقابت‌پذیری صنعتی، ایجاد و توسعه‌ی اشتغال، کمک به توزیع درآمد، توسعه و تقویت کانون‌های نوآوری و ... ملل مختلف ایفا نمایند. به عبارت دیگر در این کشورها با درک اهمیت و جایگاه صنایع کوچک توجه جدی به توسعه‌ی همزمان صنایع کوچک و بزرگ در کنار یکدیگر شده است.

به‌زعم ادмирال^۱، در ترتیبات جدید، رابطه بین صنایع بزرگ و کوچک به شکل قابل توجهی در تغییر است. شاید دیگر درست نباشد که بنگاه‌های کوچک و بزرگ را مقابل هم در نظر بگیریم. دیگر موضوع در تغییرات نسبی مقداری خلاصه نویسی^۲، بلکه شاهد تغییراتی هوشمند در شبکه‌های همکاری هستیم که به واسطه آن‌ها صنایع با مقیاسی مختلف، توانایی متخصص شدن در پروژه‌هایی را دارند که برای آن مناسب‌ترین است. به عبارت دیگر صرف بزرگ بودن، ایجاد مزیت نمی‌کند، بلکه تخصص و کارایی است که بقای یک بنگاه را تضمین می‌کند. لذا بنگاه‌ها برای بقا در بازار نیازمند همکاری با یکدیگر هستند. در این بین بنگاه‌های بزرگ، بیشتر از بنگاه‌های کوچک نیازمند همکاری هستند (آکس، کارلسون و توریک، ۱۳۸۳).

درواقع امروزه دیگر سخن از انتخاب از میان صنایع کوچک و بزرگ مطرح نیست. آنچه مسئله اساسی است، توسعه و تقویت همزمان این دو و در کنار یکدیگر است. تا مدت‌ها تصور می‌شد که صنایع کوچک به دلیل اقتصادی نبودن مقیاس تولیدشان قادر به بقا در عرصه رقابت جهانی

^۱ Admiral

نبوده و در میدان رقابت با صنایع بزرگ محکوم به زوال هستند. البته امروزه هم در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و خصوصاً کشورمان، متأسفانه کم‌وبیش و در بعضی مواقع چنین برداشتی وجود دارد و مبتنی بر چنین برداشتی اهمیت بسیار ناچیزی در حوزه‌های سیاست‌گذاری و حمایتی به این صنایع داده می‌شود. اما واقعیت این است که صنایع کوچک بر اساس تجربه جهانی به‌طور میانگین و از نظر تعداد بیش از ۹۵ درصد صنایع را تشکیل داده و موجودیت خود را به اثبات رسانده‌اند و قابل حذف نیستند و در کنار صنایع بزرگ و به‌عنوان تکمیل‌کننده بخش قابل توجهی از زنجیره ارزش تولیدات صنعتی عمل می‌نمایند. صنایع بزرگ در بسیاری از حوزه‌های کسب و کار برای تکمیل فرایند توسعه و تأمین مواد و قطعات مورد نیاز خود به صنایع کوچک وابسته هستند. حذف در فرآیند فعالیت صنایع کوچک و نادیده گرفتن آن‌ها صرفاً باعث ضعف این صنایع نمی‌شود بلکه مثل از هر چیز فرآیند توسعه و تقویت رقابت‌پذیری صنایع بزرگ را تضعیف می‌نماید. بنابراین صنایع کوچک و بزرگ نه به‌عنوان رقیب یکدیگر بلکه به‌عنوان مکمل فعالیت‌های یکدیگر نیازمند توجه و ارمان هستند. انتخاب یکی از آن‌ها آن‌گونه که تجربه گذشته توسعه‌ی صنعتی کشور نشان می‌دهد، تنها نمی‌تواند تضمین‌کننده موفقیت برنامه توسعه‌ی صنعتی کشور گردد بلکه آسیب‌های جدی و جبران‌پذیری را بر نظام و ساختار تولید صنعتی کشور تحمیل خواهد نمود.

بر این اساس باید به دنبال راهکارهایی بود که باعث تقویت و بهبود نقش‌آفرینی صنایع کوچک و بزرگ در فرآیند تکمیل زنجیره ارزش تولیدات صنعتی و بر قابلیت‌های ذاتی آن‌ها گردد. در این راستا آنچه تضمین‌کننده موفقیت صنایع کوچک و بزرگ است تعامل و همکاری بین آن‌ها و از آن مهم‌تر شیوه و رویکرد تعاملی بین آن‌هاست. مبتنی بر این رویکرد در این کتاب سعی بر این است تا الگو و مکانیسم مناسب تعامل و پیوند صنایع کوچک و بزرگ در چارچوب پیمانکاری فرعی ارائه شود.

بدین منظور در فصل اول ضمن بررسی تعاریف، اهمیت و جایگاه صنایع کوچک و بزرگ، نظریه‌ها و علل تبیین‌کننده ارتقای جایگاه صنایع کوچک در اقتصاد ملل مختلف مورد اشاره قرار گرفته و به‌طور مختصر الگوها و روش‌های همکاری و تعامل بین صنایع کوچک و بزرگ بررسی شده است. در فصل دوم به خاستگاه، مبانی و چارچوب نظری مرتبط با پیمانکاری فرعی و همچنین برون‌سپاری پرداخته‌شده و سعی شده است تا تعاریف و روش‌های مختلف مرتبط با آن‌ها

مورد بحث قرار گیرد. در فصل سوم الگوهای مختلف پیمانکاری فرعی که در سطح کشورهای مختلف از جمله ایتالیا، فرانسه، استرالیا، کره جنوبی، هند، اندونزی، ژاپن و همچنین ایران تشریح شده است تا زمینه‌ها و فرآیندهای کاربردی و عملی آن روشن شود. فصل چهارم به قوانین و نظام‌های حقوقی مرتبط با تعاملات و مبادلات پیمانکاری فرعی اختصاص یافته است و در فصل پنجم نیز فرآیندها و مراحل پیاده‌سازی و نظارت برنامه‌های توسعه‌ی پیمانکاری فرعی تشریح شده است.

مطالب این کتاب می‌تواند مورد استفاده مسئولان و سیاست‌گذاران سازمان‌های متولی توسعه‌ی صنعتی از جمله سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت و شرکت‌های شهرک‌های صنعتی در سطح استان‌های مختلف کشور، ادارات کل تعاون، رفاه و تأمین اجتماعی و سایر سازمان‌های مرتبط قرار گیرد. در زویرین، مطالب ارائه‌شده در این کتاب می‌تواند برای سایر علاقه‌مندان به مباحث توسعه‌ی صنعتی از جمله سازندگان و دانشجویان رشته‌های مرتبط با بخش صنعت مفید واقع شود. تدوین و چاپ این کتاب با پشتیبانی و حمایت‌های بی‌دریغ مادی و معنوی جناب آقای مهندس ناصحی، مدیرعامل محترم شرکت شهرک‌های صنعتی قزوین، میسر گشته است که بدین وسیله از ایشان تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین از آقای مهندس صفاری معاون صنایع کوچک و مهندس رشوند مدیر دفتر توسعه‌ی صنعتی و فناوری شرکت شهرک‌های صنعتی قزوین که در فرآیند تهیه و چاپ کتاب حاضر تعاملات و همکاری‌های لازم را به عمل آورده‌اند، سپاسگزارم. ضمن اقرار به اینکه مسئولیت هرگونه کاستی در محتوای کتاب بر عهده این جانب است، پیشاپیش از کلیه خوانندگانی که با ارائه نقطه نظرات و پیشنهادهای اصلاحی و سازنده خود، این جانب را در اصلاح و تکمیل این مجموعه یاری خواهند رساند، تشکر می‌کنم.

حمید عزیز محمدلو

عضو هیئت علمی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین